

# SOCIETAT, AGRICULTURA I CULTURA POLÍTICA AL PAÍS VALENCIÀ DEL SEGLE XIX

---

EL SEGLE XIX VALENCIÀ I ESPANYOL HA ESTAT TITLLAT DE CAÒTIC I CONTINUADOR DE LA DECADÈNCIA ESPANYOLA, POLÍTIICAMENT I HISTORIOGRÀFICAMENT PARLANT. TANMATEIX, EL DEBAT HISTORIOGRÀFIC ACTUAL ES MOU EN POSICIONS BASTANT DIFERENTS D'AQUEST TÒPIC CONSAGRAT DURANT EL SEGLE XX. EN AQUEST SENTIT I DES DE LA POSTURA QUE CONSIDERA EL VUIT-CENTS COM UNA ETAPA MARCADA SOBRETOT PEL TRENCAMENT, EL PROJECTE QUE ES PRESENTA A CONTINUACIÓ ANALITZA LA RELACIÓ ENTRE ELS CANVIS ECONÒMICS, LES TENSIONS SOCIALS I LES RESPOSTES CULTURALS I POLÍTIQUES EN AQUESTA ETAPA DE LA HISTÒRIA DEL NOSTRE PAÍS.

Ara que s'acosta la celebració del 98, faríem bé de recordar una de les seues víctimes. El judici polític i historiogràfic sobre el segle XIX valencià i espanyol ha tendit a ser molt negatiu des que la crítica regeneracionista, amerada sovint d'un profund nacionalisme, va suggerir que calia fer —una vegada més— taula rasa del passat immediat. Durant la nostra centúria, el pensament conservador ha considerat el Vuit-cents un període caòtic, continuador de la decadència espanyo-

**«LA REVOLUCIÓ LIBERAL MODIFICA  
LES ESTRUCTURES POLÍTICO-  
JURÍDIQUES. EL RESULTAT EN FOU LA  
CONTINUÏTAT DE DIVERSOS TIPUS DE  
LIBERALISME OLIGÀRQUIC,  
D'UN CONSTITUCIONALISME LIBERAL  
LES OSCIL·LACIONS DEL QUAL NO  
SÓN CAÒTIQUES, SINÓ INTEL·LIGIBLES  
A LA LLUM DE LA DOBLE PRESSIÓ  
DE LES ALTERNATIVES  
AUTORITÀRIA I DEMOCRÀTICA»**

la. Però els corrents presumptivament progressistes també n'han subratllat la corrupció d'una política anti-democràtica i el retard cultural i econòmic.

És molt possible que aquest judici crític continue vigent entre amplis sectors de l'opinió culta. Per això paga la pena posar en relleu que el debat historiogràfic actual (amb un destacat pes, s'ha de dir, de persones i treballs vinculats a la nostra Universitat) es mou en unes posicions bastant diferents del tòpic consagrat

durant el segle XX. Els historiadors que s'han acostat a la recerca recent sobre el Vuit-cents valencià amb interès i sense dogmatisme solen considerar-lo, avui en dia, com una etapa marcada sobretot pel canvi, pel trencament.

Per dir-ho amb paraules d'un historiador valencià (més conegut avui per les seues activitats de govern i representació acadèmica): “Com a fruit d'una revolució liberal es modificaren radicalment les estructures político-jurídiques i el resultat en fou la continuïtat de diversos tipus de liberalisme oligàrquic, d'un constitucionalisme liberal les oscil·lacions del qual no són caòtiques, sinó intel·ligibles a la llum de la doble pressió de les alternatives autoritària i democràtica. Aqueix trencament revolucionari va posar en marxa mecanismes de mobilitat social d'una amplitud i profunditat que encara no hem acabat de copsar. Els sectors dominants es van veure substancialment modificats, mentre que les capes subalternes generaren molt aviat, i amb certa consistència, mecanismes de resistència a aquell domini renovat. L'estancament no va ser la nota dominant, sinó l'excepció dintre l'evolució econòmica valenciana, sense que el creixement deixara, però, de provocar problemes, crisis i desigualtats.”

En aquest marc, Jesús Millan dirigeix una línia d'investigació ja veterana, ja que és continuació d'una recerca col·lectiva iniciada en 1991. El projecte que ara coordina tracta d'estudiar la relació entre canvis econòmics, tensions socials i respostes culturals i polítiques en el conflictiu segle XIX del nostre país. Formen part de l'equip els professors Ma. Cruz Romeo Mateo, Otília Martí i Arnadis, Ferran Archilés i Cardona (tots tres, com el director, adscrits al Departament d'Història Contemporània), Salvador Calatayud Giner (del Departament d'Anàlisi Econòmica) i Samuel Garrido Herrero (de la Universitat Jaume I de

Castelló). Es tracta, doncs, d'un treball que reuneix investigadors de camps i centres distints, per la qual cosa s'orienta necessàriament cap a l'anàlisi d'un problema, i no tan sols d'un període cronològic.

Aquest problema té un doble vessant. D'una banda, hi ha la preocupació per la reestructuració de les explotacions agràries amb vista a establir nous vincles amb el mercat. De l'altra, l'atenció a la inestabilitat social produïda pel trencament revolucionari liberal. L'element unificador dels dos aspectes és l'anàlisi de la percepció d'aquests dos problemes per part dels sectors dominants i l'estudi dels seus esforços per restaurar tant l'ordre social com el progrés econòmic. L'horitzó general aborda qüestions centrals en el debat historiogràfic internacional: la

**«ELS INVESTIGADORS PRETENEN  
DUR A TERME UN ESTUDI SISTEMÀTIC,  
TANT DES DE LA PERSPECTIVA  
VALENCIANA COM  
DES DE L'ESpanyOLA, DEL PROCÉS  
HISTÒRIC POSTERIOR A LA RUPTURA  
REVOLUCIONÀRIA LIBERAL»**

formació de l'Estat liberal i els seus suports socials.

Així, l'actuació de l'equip es dirigeix, en primer lloc, a l'examen de les modalitats de gestió de les explotacions i els patrimonis agraris d'un grapat de famílies notables del nostre país en el període de reestructuració de l'agricultura comercial valenciana des de la crisi de la fi del segle XVIII fins a la consolidació d'un nou model en l'últim terç del XIX. En aquesta readaptació feren un paper considerable els mecanismes de vinculació a les exigències canviants del mercat i les possibilitats d'accedir al crèdit indispensable. S'estudien els ritmes i les causes dels canvis en aqueixos factors per tal de proposar una caracterització de l'agricultura valenciana que permeta

ulteriors comparacions amb altres casos.

En segon lloc, s'analitza la capacitat de resposta d'aqueixos sectors dominants a la nova conflictivitat generada per la transformació social. La recerca inclou no sols les propostes polítiques, sinó un conjunt d'aspectes més globalment culturals, ja que el discurs generat per aqueixos grups responia a la imatge que ells mateixos construïen de la nova societat i del lloc que s'hi reservaven.

Finalment, els investigadors pretenen dur a terme un estudi sistemàtic, tant des de la perspectiva valenciana com des de l'espanyola, del procés històric posterior a la ruptura revolucionària liberal. Els intents de recomposició de l'ordre oligàrquic burgès hagueren de prendre en consideració les experiències de politització popular i les dificultats que aquest factor oposava a la reconducció conservadora del liberalisme.

MANUEL MARTÍ

**Projecte d'investigació:**

**“LA SOCIETAT VALENCIANA ENTRE LA FI DE L'ANTIC RÈGIM I LA RESTAURACIÓ: CANVIS D'ORIENTACIÓ ECONÒMICA, ESPAI PÚBLIC I REVOLUCIÓ POLÍTICA”.**

**Referència:** PB95-1100.

**Programa:** Programa sectorial de promoció general del coneixement (DGICYT).

**Centres implicats en la investigació:**

departaments d'Història Contemporània i d'Anàlisi Econòmica (Universitat de València) i Departament d'Economia (Universitat Jaume I de Castelló).

**Director del projecte:** Jesús Millan i Garcia-Varela. Catedràtic del Departament d'Història Contemporània de la Universitat de València.

**Dotació econòmica:** 1.230.000 pessetes.

**Duració:** tres anys (1-11-1996/1-11-1999).

